

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2023.3.41>

ADMINISTRACYJNE I PRAWNE REGULACJE DOTYCZĄCE RÓŻNEGO RODZAJU WSPARCIA BIZNESOWEGO DLA OSÓB WEWNĘTRZNIE PRZESIEDLONYCH NA UKRAINIE

Oksana Peresolak,

aspirant Katedry Prawa Administracyjnego, Finansowego, Informacyjnego

Użhorod Narodowy Uniwersytet (Użhorod, Ukraina)

ORCID ID: 0009-0003-1259-2488

oksanaperesolyak@ukr.net

Adnotacja. Artykuł poświęcony jest problematyce regulacji administracyjno-prawnej różnego rodzaju wsparcia prowadzenia działalności gospodarczej na rzecz osób wewnętrznje przesiedlonych na Ukrainie.

Celem artykułu jest scharakteryzowanie problemów administracyjnych i prawnych regulacji różnego rodzaju wsparcia prowadzenia działalności gospodarczej na rzecz osób wewnętrznje przesiedlonych na Ukrainie.

Metody badawcze to metody ogólnonaukowe i specyficznie prawne.

Na podstawie przeprowadzonych badań ustalono, że w ramach rządowego projektu „eRobota” obywatele Ukrainy, w tym osoby wewnętrznje przesiedlone, otrzymują dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej, rozwój przedsiębiorczości oraz szkolenia. Ma na celu pobudzenie przedsiębiorczości i stymulowanie tworzenia miejsc pracy.

Udział uprawnionych organów władz publicznych Ukrainy w różnych programach w ramach realizacji szeregu projektów międzynarodowej pomocy technicznej, w szczególności Programu USAID „Konkurencyjna Gospodarka Ukrainy”, ma ogromne znaczenie w regulacji administracyjno-prawnej różnego rodzaju wsparcia dla prowadzenia działalności gospodarczej dla osób wewnętrznje przesiedlonych na Ukrainie.

Słowa kluczowe: wsparcie administracyjno-prawne, osoby wewnętrznje przesiedlone, prawa człowieka, finansowanie przedsiębiorstw, wsparcie materialne biznesu, zapewnienie prawa do działalności przedsiębiorczej.

ADMINISTRATIVE AND LEGAL REGULATION OF VARIOUS TYPES OF BUSINESS SUPPORT FOR INTERNALLY DISPLACED PERSONS IN UKRAINE

Oksana Peresolyak,

Postgraduate student of the Department of Administrative, Financial and Information Law

of the Law Faculty of the DVNZ «Uzhhorod National University» (Uzhhorod, Ukraine)

ORCID ID: 0009-0003-1259-2488

oksanaperesolyak@ukr.net

Abstract. The article is devoted to the problems of administrative and legal regulation of various types of business support for internally displaced persons in Ukraine.

The purpose of the article is to characterize the issues of administrative and legal regulation of various types of business support for internally displaced persons in Ukraine.

Research methods are general scientific and special legal methods.

On the basis of the conducted research, it was established that the Government project “eRobota” provides grants to citizens of Ukraine, including internally displaced persons, for starting a business, developing entrepreneurship, and training. It is aimed at invigorating entrepreneurial activity and stimulating the creation of jobs.

The participation of authorized bodies of public authorities of Ukraine in various programs within the framework of the implementation of international technical assistance projects, in particular the USAID Program “Competitive Economy of Ukraine”, has great importance in the administrative and legal regulation of various types of support for operating businesses for internally displaced persons in Ukraine.

Key words: administrative and legal support, internally displaced persons, human rights, business financing, material support for business, ensuring the right to entrepreneurial activity.

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ РІЗНИХ ВИДІВ ПІДТРИМКИ ДІЮЧОГО БІЗНЕСУ ДЛЯ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ

Оксана Пересоляк,

аспірант кафедри адміністративного, фінансового

та інформаційного права юридичного факультету

ДВНЗ «Ужгородський національний університет» (Ужгород, Україна)

ORCID ID: 0009-0003-1259-2488

oksanaperesolyak@ukr.net

Анотація. Статтю присвячено проблематиці адміністративно-правового регулювання різних видів підтримки діючого бізнесу для внутрішньо переміщених осіб в Україні.

Мета статті - охарактеризувати проблематику адміністративно-правового регулювання різних видів підтримки діючого бізнесу для внутрішньо переміщених осіб в Україні.

Методами дослідження є загальнонаукові та спеціально юридичні методи.

На основі проведеного дослідження було встановлено, що Урядовий проєкт «єРобота» передбачає надання грантів громадянам України, в тому числі і з числа внутрішньо переміщених осіб, для започаткування бізнесу, розвитку підприємництва та й навчання. Його спрямовано на активізацію підприємницької діяльності та й стимулювання створення робочих місць.

Важливе значення в адміністративно-правовому регулюванні різних видів підтримки діючого бізнесу для внутрішньо переміщених осіб в Україні має участь уповноважених органів публічної влади України у різних програмах у рамках реалізації ряду проєктів міжнародної технічної допомоги, зокрема Програма USAID “Конкурентоспроможна економіка України”.

Ключові слова: адміністративно-правове забезпечення, внутрішньо переміщені особи, права людини, фінансування бізнесу, матеріальна підтримка бізнесу, забезпечення права на підприємницьку діяльність.

Вступ. У контексті сучасної євроінтеграції України, економічних проблем в сучасній Україні, в тому числі і внаслідок російської агресії, євроінтеграції, розвитку електронного урядування та й інформаційного суспільства, важливе значення має дослідження проблеми адміністративно-правового регулювання різних видів підтримки діючого бізнесу для внутрішньо переміщених осіб в Україні.

Внаслідок цього дослідження проблематики адміністративно-правового регулювання різних видів підтримки діючого бізнесу для внутрішньо переміщених осіб в Україні є важливим для розвитку науки адміністративного права.

Метою статті є охарактеризувати проблематику адміністративно-правового регулювання різних видів підтримки діючого бізнесу для внутрішньо переміщених осіб в Україні.

Проблематика адміністративно-правового регулювання різних видів підтримки діючого бізнесу для внутрішньо переміщених осіб в Україні є актуальною, а окремі аспекти її є предметом дослідження сучасних науковців, зокрема: І.Алмаші, К.Крахмальової, Я.Лазура та О.Рогача.

Основна частина.

Враховуючи вищенаведене в даній статті охарактеризуємо питання адміністративно-правового регулювання різних видів підтримки діючого бізнесу для внутрішньо переміщених осіб в Україні, зокрема:

Завданнями даної статті є: визначити поняття «адміністративно-правове регулювання різних видів підтримки діючого бізнесу для внутрішньо переміщених осіб в Україні», проаналізувати адміністративно-правове регулювання окремих різних видів підтримки діючого бізнесу для внутрішньо переміщених осіб в Україні.

Проблема адміністративно-правового регулювання окремих різних видів підтримки діючого бізнесу для внутрішньо переміщених осіб в Україні є однією із важливих проблем, належне вирішення котрої, є запорукою розвитку економіки України, підтримки підприємницьких ініціатив, захисту прав внутрішньо переміщених осіб в Україні, збереження економічної конкуренції, розвитку ринкової економіки, сприяння процесу євроінтеграції України й відбудови України від наслідків російської агресії. А тому Україна, ЄС та міжнародне співтовариство приділяють важливу увагу питанням забезпечення права на підприємницьку діяльність внутрішньо переміщених осіб в Україні, їх фінансовій підтримці й формуванню ефективної практики у цій сфері.

Повномасштабна агресія РФ 24 лютого 2014 року спричинила другу масову хвилю міграції внутрішньо переміщених осіб в Україні. Нині кількість вимушених переселенців в Україні вже сягає понад 4 млн осіб, а більше як мільйону українців через війну залишити домівки вже вдруге. Тобто, спочатку із 2014 року вони виїхали із території Донбасу та Криму, а вже після 24 лютого 2022 року – знову вимушені були покинути свої домівки та й переміститися в інші більш безпечні регіони.

Матеріал і методи досліджень.

Методами дослідження є загальнонаукові та спеціально юридичні методи.

Адміністративно-правове регулювання окремих різних видів підтримки діючого бізнесу для внутрішньо переміщених осіб в Україні здійснюється на основі Конституції України (*Конституція України, 1996*) і Законів України, зокрема: «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» [61] від 20 жовтня 2014 р. (*Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб, 2014*), а також підзаконних нормативно-правові акти, зокрема: Постанови Кабінету Міністрів України Постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання надання грантів для переробних підприємств» від 24 червня 2022 р. № 739 (*Деякі питання надання грантів для переробних підприємств, 2022*), інших актів законодавства.

Результати та їх обговорення:

Адміністративно-правове регулювання різних видів підтримки діючого бізнесу для внутрішньо переміщених осіб в Україні є невід’ємною складовою системи адміністративно-правового забезпечення права на підприємницьку діяльність внутрішньо переміщених осіб в Україні.

Важливе значення у рамках адміністративно-правового регулювання різних видів підтримки діючого бізнесу для внутрішньо переміщених осіб в Україні має урядовий проєкт “єРобота”, запроваджений Урядом у липні 2022 року. Урядовий проєкт “єРобота” передбачає надання грантів громадянам України для започаткування бізнесу, розвитку підприємництва та й навчання. Його спрямовано на активізацію підприємницької

діяльності та й стимулювання створення робочих місць. Проект включає шість грантових програм, зокрема, громадяни України можуть отримати:

- гранти для розвитку переробного підприємства;
- мікрогранти для створення власного бізнесу;
- грант на реалізацію стартапу, у тому числі в сфері ІТ;
- кошти для розвитку тепличного господарства;
- державне фінансування закладки саду;
- кошти на навчання ІТ-спеціальностям.

Отримати такі гранти можуть як підприємці-початківці, так і люди, які вже мають досвід у бізнесі. Подача такої заявки на грант здійснюється відповідно через Портал Дія (*єРобота: гранти, 2023*).

Найзатребуванішою є програма мікрогрантів “Власна справа” серед українців, за якою можна отримати до 250 тис. грн. Одним із бенефіціаріїв цієї програми є підприємство «Цітіус С», яке здійснює виробництва бронескла та капсул бронеавтомобілів. Воно змушене було релокуватись двічі через війну. Спочатку ще у 2014 році компанія через російську окупацію разом із працівниками та й обладнанням залишила рідний Крим і переїхала в Запорізьку область.

Коли вже почалося повномасштабне вторгнення у 2022 році, підприємство це релокувалося вже вдруге - із Мелітополя на захід України. Місто Мелітополь було майже одразу захоплено, тож цього разу, на жаль, вивезти нічого не вдалося, тому що обладнання занадто важке, а розібрати його неможливо, а часу організувати його перевезення просто не було, тому з собою брали лише найцінніше своїх працівників. Вийшли всі головні майстри компанії, усього вісім родин.

Частина своїх автомобілів компанія на початку вторгнення передала Київській теробороні - на них евакуювали цивільних із окупованих районів Київщини. Один із таких рейсів попав під кулеметний вогонь росіян, але всі пасажери цього рейсу вижили, бо бронекapsула автомобіля витримала кулеметний вогонь.

На новому місці компанії промислові потужності довелося відновлювати з нуля. На щастя, партнери компанії їй довіряють, бо вже раз вони довели, що вистоять за будь-яких обставин. Частина нового обладнання їм вдалося закупити за допомогою програми грантової «Власна справа». Вже у жовтні 2022 року це підприємство відновило виробництво скла, а пізніше вже запустили й другий цех, вдалося покращити, навіть, показники ефективності підприємства. Зараз тут збирають не тільки автомобілі інкасації, але й і техніку для гуманітарного розмінування в Україні (*єРобота: виробник, 2023*).

Одним із бенефіціаріїв є Оксана Макарова, яка із дворічним сином виїхала із Маріуполя 18 березня 2022 р. Прихисток вона знайшла у селі Милуші Луцького району Волинської області, її чоловік зараз захищає Україну. Згодом жінка розпочала шити військове спорядження самостійно, оскільки був в неї досвід у швейній справі. Шують в цеху жіночі і чоловічі плитоноски, дощовики, РПС, баули тощо. Останні розробки для військових – це є тактичний медичний наплічник. Також О.Макарова отримала допомогу на розвиток власного бізнесу у розмірі 250 тис. грн в рамках урядової програми «єРобота» – для її смоляної майстерні. Оксана Макарова виготовляє нині також підставки та годинники із епоксидної смоли (*Успішний приклад релокації, 2023*).

Іншим бенефіціарієм даної грантової програми є Людмила Кирилова - співвласниця бренду Miracle Kids. Новим викликом для її бізнесу стало повномасштабне вторгнення росії. Людмила болісно переживала ці зміни: багато членів колективу поїхали із України, виробництво зупинилося, і що робити далі – було зовсім незрозуміло. Про урядову грантову програму “Власна справа” пані Людмила дізналась від свого брата, який пішов захищати Україну, і вирішила спробувати отримати цей грант. Все вийшло! Грантові кошти нею були витрачені на нове обладнання, що дало змогу їй нарешті відновити й розширити виробництво та збільшити обороти її бізнесу (*єРОБОТА: MIRACLE KIDS, 2023*).

Заява на отримання гранту формується особисто отримувачем засобами Єдиного державного вебпорталу електронних послуг (далі - Портал Дія) вже після проходження ним ідентифікації і автентифікації із використанням електронного підпису, що базується на кваліфікованому сертифікаті електронного підпису, інтегрованої системи електронної ідентифікації, та/або інших засобів ідентифікації, котрі дають змогу встановлювати однозначно особу заявника. Отримувач може формувати заяву також власними технічними засобами в відділенні уповноваженого банку.

Одним із напрямків підтримки діючого бізнесу для внутрішньо переміщених осіб в Україні є пільгові кредити за державною програмою «Доступні кредити 5-7-9 %». Значна увага тут приділена кредитній підтримці аграріїв.

Одним із напрямків підтримки діючого бізнесу для внутрішньо переміщених осіб в Україні є підтримка у сфері дерегуляції.

Урядова Міжвідомча робоча група з дерегуляції з початку 2023 року переглянула вже понад тисячу дозвільних документів, майже чверть з них було рекомендовано скасувати, а більше половини – спрощено або ж цифровізовано. За розрахунками Офісу ефективного регулювання, економічна вигода від утілення рекомендацій Міжвідомчої робочої групи з дерегуляції лише для бізнесу у сфері регулювання Мінекономіки становитиме 1,4 млрд грн, а в аграрній галузі – 8,5 млрд грн, а у будівництві – понад 250 млн грн.

Далі Міжвідомча робоча група з дерегуляції сфокусується на перегляді інструментів за зверненнями бізнесу, і працюватиме над дерегуляцією окремих секторів і допомагатиме втілити в життя рекомендації щодо скасування чи ж оптимізації інструментів в конкретні рішення. Подальші кроки реформи дерегуляції – це

переведення системи державного нагляду і контролю на ризик-орієнтований підхід; перегляд роботи інспекцій, задля чого проєкт Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю)» вже розроблено.

Іншим різновидом підтримки прав внутрішньо переміщених осіб в Україні є урядова програма підтримки роботодавців за працевлаштування внутрішньо переміщених осіб.

Вимушене переселення в період повномасштабної війни зумовило серйозні виклики для внутрішньо переміщених осіб щодо їх працевлаштування. Дослідження Міжнародної організації з міграції свідчить, що в цілому по Україні лише 40 % внутрішньо переміщених осіб, зокрема 4 % самозайнятих, мають роботу. А зайнятості рівень серед непереміщеного населення України становить 50 %. За даними опитування, до повномасштабної війни ситуація була зворотною: працювали аж 62 % респондентів, які нині є внутрішньо переміщеними особами, і тільки 3 % опитаних серед непереміщеного населення України. Отже, хоча повномасштабна війна спричинила і значні проблеми у сфері зайнятості для всіх громадян України, проте для внутрішньо переміщених осіб такі проблеми найбільш серйозними є. Важливо зазначити, що всі майже раніше зайняті внутрішньо переміщені особи (90 %), які наразі не працюють (включно із тими, хто шукає роботу, або не шукає роботу чи займаються домашнім господарством), безробітними стали внаслідок повномасштабної війни (*Внутрішні вимушені переміщення, 2023*).

Враховуючи вищенаведені проблеми Уряд запровадив програму стимулювання для підприємців брати на роботу внутрішніх переселенців згідно відповідної Постанови КМУ від 20 березня 2022 р. № 331 (*Про затвердження Порядку, 2022*).

Порядок визначає умови та механізм виплати й порядок використання коштів для надання компенсації роботодавцю витрат на оплату праці за кожно працевлаштовану особу із числа внутрішньо переміщених осіб (зокрема й тих працівників, які довідку отримали про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи після її працевлаштування) унаслідок проведення бойових дій під час дії воєнного стану в Україні (далі - компенсація витрат) за рахунок відповідних коштів Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття (далі - Фонд) та й інших джерел, не заборонених законодавством України.

Для цілей даного Порядку під терміном «внутрішньо переміщена особа» розуміється така особа, яка після введення відповідного Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24 лютого 2022 року № 64 (*Про введення воєнного стану, 2022*) отримала довідку про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи відповідно до Порядку оформлення та видачі довідки про взяття внутрішньо переміщеної особи на облік, затвердженого Постановою КМУ «Про облік внутрішньо переміщених осіб» від 1 жовтня 2014 р. № 509 (*Про облік, 2014*).

Важливе значення в адміністративно-правовому регулюванні різних видів підтримки діючого бізнесу для внутрішньо переміщених осіб в Україні має участь уповноважених органів публічної влади України у різних програмах міжнародної технічної допомоги.

Так, Міністерством економіки України разом із партнерами з розвитку та й міжнародними організаціями здійснюється системна тривала співпраця із підтримки діючого українського бізнесу, зокрема, і в рамках реалізації ряду програм та проєктів міжнародної технічної допомоги для України, за якими Мінекономіки є бенефіціаром.

Нижче зазначимо основні чинні програми та проєкти для підприємців від партнерів з розвитку в Україні:

1. Програма USAID «Конкурентоспроможна економіка України» (далі - KEY) підтримує стартапи і малі та середні підприємства (МСП) із метою підвищення їх конкурентоспроможності на внутрішньому ринку України і на міжнародних ринках, допомагає у розбудові спрошеного і прозорого бізнес-клімату, а також і забезпечує можливостями українські компанії скористатись перевагами міжнародної торгівлі.

Програма USAID KEY грантові програми реалізовує для підтримки безперервності і відновлення бізнесу, для малих і середніх жіночих і сімейних підприємств, і для підтримки експортних альянсів.

Гранти надаватимуть та реалізовуватимуть відповідно до правил USAID і нормативних документів Уряду США, котрі регулюють надання грантів за контрактами, а також і згідно з внутрішніми політиками та й процедурами управління грантами Програми KEY.

Програма USAID «Конкурентоспроможна економіка України» надає гранти українським переробним підприємствам приватної форми власності для підтримки їх інноваційної трансформації і розвитку.

Зокрема, гранти такі підтримуватимуть підприємства у діяльності, яка сприяє виробництву ними інноваційних продуктів, скороченню ручної людської праці в поєднанні із створенням більш висококваліфікованих робочих місць, модернізації виробництва, підвищенню енергоефективності і ефективності використання й інших ресурсів (наприклад, води) і поводження із відходами (наприклад, зменшення відходів чи їх переробка), ошадливому виробництву, підвищенню відповідності стандартам охорони навколишнього середовища, та в подібних видах діяльності, котрі сприяють побудові сучасної, технологічної, цифрової переробної промисловості, імпортозаміщенню на ринку України та/або ж експорту української продукції для заповнення ніш на ринку, які займала раніше російська і білоруська продукція, локалізація виробництва потрібних для відбудови товарів (*До 150 000 дол, 2023*).

2. Міжнародна організація із міграції (МОМ), Агентство ООН із питань міграції, Представництво в Україні, у рамках проєкту «Розвиток малих і середніх підприємств: Економічна інтеграція внутрішньо переміщених осіб і відновлення бізнесу», що фінансується Федеральним міністерством економічного співробітництва і розвитку Німеччини через Банк розвитку KfW, грантову програму запровадили для українського мікро- і малого бізнесу.

Основною метою цієї грантової програми є підтримка економіки України шляхом відновлення відповідних робочих місць та й виробництва, а також і задоволення попиту населення на критично важливі товари і послуги (*Понад 300 постраждалих, 2023*).

3. Проект “Застосування і імплементація Угоди про асоціацію між ЄС і Україною у сфері торгівлі/EU4Business: конкурентоспроможність і інтернаціоналізація МСП” (реалізується за фінансування ЄС й Уряду Німеччини), основною метою якого є покращення інституційних і регуляторних умов на місцевому і національному рівнях для підвищення конкурентоспроможності малих і середніх підприємств, котрі бажають працювати на ринках ЄС.

Проект впроваджує як грантові ініціативи, так й надає експертну, консультаційну підтримку діючому українському бізнесу.

4. Програма “Fit for Partnership with Germany”, дає змогу українським підприємцям та менеджерам компаній підвищувати професійні компетенції в сфері ведення бізнесу, а також і набувати нових компетенцій для здійснення зовнішньоекономічної діяльності, встановлювати ділові контакти із німецькими та й іншими іноземними партнерами (із огляду на глобальний характер цієї Програми), сприяти просуванню української продукції та й послуг на міжнародних ринках.

Варто зазначити, що ця Програма пропонує учасникам не тільки можливість вдосконалити свої управлінські компетенції (під час інтерактивних тренінгів), але й налагодити співробітництво зі потенційними діловими партнерами із Німеччини (під час відповідних виїзних сесій до Німеччини).

Вищезазначене засвідчує важливе значення забезпечення належного адміністративно-правового регулювання різних видів підтримки діючого бізнесу для внутрішньо переміщених осіб в Україні.

Висновки. На основі вищевикладеного, можна зробити наступні висновки.

Урядовий проект «єРобота» передбачає надання грантів громадянам України, в тому числі і з числа внутрішньо переміщених осіб, для започаткування бізнесу, розвитку підприємництва та й навчання. Його спрямовано на активізацію підприємницької діяльності та й стимулювання створення робочих місць. Отримати такі гранти можуть як підприємці-початківці, так і люди, які вже мають досвід у бізнесі.

Проект «єРобота» включає шість грантових програм, зокрема, громадяни України можуть отримати:

- гранти для розвитку переробного підприємства;
- мікрогранти для створення власного бізнесу;
- грант на реалізацію стартапу, у тому числі в сфері ІТ;
- кошти для розвитку тепличного господарства;
- державне фінансування закладки саду;
- кошти на навчання ІТ-спеціальностям.

Важливе значення в адміністративно-правовому регулюванні різних видів підтримки діючого бізнесу для внутрішньо переміщених осіб в Україні має участь уповноважених органів публічної влади України у різних програмах у рамках реалізації ряду проектів міжнародної технічної допомоги, зокрема Програма USAID “Конкурентоспроможна економіка України”.

Існують перспективи подальших наукових досліджень у даному напрямку, зокрема, щодо: компаративного аналізу адміністративно-правового забезпечення права на підприємницьку діяльність внутрішньо переміщених осіб в Україні і в державах-членах ЄС; міжнародного співробітництва із питань забезпечення реалізації права на підприємницьку діяльність внутрішньо переміщених осіб; захисту права на підприємницьку діяльність внутрішньо переміщених осіб.

Отже, у даній статті охарактеризовано адміністративно-правового регулювання різних видів підтримки діючого бізнесу для внутрішньо переміщених осіб в Україні.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб: Закон України від 20 жовтня 2014 року. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 1. Ст. 1.
3. Деякі питання надання грантів для переробних підприємств: Постанова Кабінету Міністрів України від 24 червня 2022 р. № 739. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/739-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 19.05.2023).
4. єРОБОТА: гранти від держави на відкриття чи розвиток бізнесу. URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=94321ef8-1418-479c-a69f-f3d0fdb8b977&title=Robota-GrantiVidDerzhaviNaVidkrittiaChiRozvitokBiznesu> (дата звернення: 19.05.2023).
5. єРОБОТА: Виробник броньованих автомобілів «ЦІТІУС» двічі релокувався через війну. URL: <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=11490daf-4414-4027-ad61-0907031d4f65&title=Robota-Virobnik> (дата звернення: 19.05.2023).
6. Успішний приклад релокації малого бізнесу: як у Луцьку переселенка з Маріуполя розвиває виробництво. URL: <https://www.volynnews.com/news/all/uspishnyy-pryklad-relokatsiyi-maloho-biznesu-iyak-u-lutsku-pereselenka-z-mariupolia-rozvyvaye-vyrobnytstvo/> (дата звернення: 20.05.2023).
7. єРОБОТА: MIRACLE KIDS відновили та розширили виробництво одягу та взуття. URL: <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=aa51989f-abce-4729-a5b3-b90cecaa8c6d&title=Robota-MiracleKids> (дата звернення: 20.05.2023).
8. Внутрішні вимушені переміщення: обсяги, проблеми та способи їх вирішення. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/vnutrishni-vymusheni-peremishchennya-obsyahy-problemy-ta-sposoby-yikh> (дата звернення: 20.05.2023).

9. Про затвердження Порядку надання роботодавцю компенсації витрат на оплату праці за працевлаштування внутрішньо переміщених осіб внаслідок проведення бойових дій під час воєнного стану в Україні: Постанова Кабінету Міністрів України від 20 березня 2022 р. № 331. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/331-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 20.05.2023).
10. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24 лютого 2022 р. № 64. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/331-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 21.05.2023).
11. Про облік внутрішньо переміщених осіб: Постанова Кабінету Міністрів України від 1 жовтня 2014 р. № 509. *Офіційний вісник України*. 2014 р. № 81. Ст. 2296.
12. До 150 000 дол – гранти для підтримки малих та середніх переробних підприємств USAID. URL: <http://www.chaszmin.com.ua/do-150-000-dol-granty-dlya-pidtrymky-malyh-ta-serednih-pererobnyh-pidpryemstv-usaid/> (дата звернення: 21.05.2023).
13. Понад 300 постраждалих підприємств отримають гранти на відновлення від німецького Уряду. URL: <https://news.dtk.ua/society/economics/81208-ponad-300-postrazdalix-pidpryemstv-otrimaiut-granti-na-vidnovlennia-vid-nimeckogo-uriadu> (дата звернення: 21.05.2023).

References

1. Konstytutsiya Ukrayiny vid 28 chervnya 1996 roku [The Constitution of Ukraine of June 28, 1996]. Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny [Information of the Verkhovna Rada of Ukraine]. 1996. № 30. Art. 141 [in Ukrainian].
2. Pro zabezpechennya prav i svobod vnutrishn'o peremishchenykh osib [On ensuring the rights and freedoms of internally displaced persons]: Law of Ukraine of October 20, 2014. Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny [Information of the Verkhovna Rada of Ukraine]. 2015. № 1. St. 1. [in Ukrainian].
3. Deyaki pytannya nadannya hrantiv dlya pererobnykh pidpryemstv [Some issues of granting grants for processing enterprises]: Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine of June 24, 2022 No. 739. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/739-2022-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
4. yeROBOTA: hranty vid derzhavy na vidkryttya chy rozvytok biznesu [eRobota: grants from the state for opening or developing a business]. URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=94321ef8-1418-479c-a69f-f3d0fdb8b977&title=Robota-GrantiVidDerzhaviNaVidkrittiaChiRozvitokBiznesu> [in Ukrainian].
5. yeROBOTA: Vyrobynk broneavtomobiliv «TSITIUS» dvichi relokuvavsya cherez vynu [eRobota: The manufacturer of armored vehicles “CITIUS” relocated twice due to the war]. URL: <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=11490daf-4414-4027-ad61-0907031d4f65&title=Robota-Virobnik> [in Ukrainian].
6. Uspishnyy pryklad relokatsiyi maloho biznesu: yak u Luts'ku pereselenka z Mariupolya rozvyvaye vyrobnytstvo [A successful example of the relocation of a small business: how a resettled woman from Mariupol develops production in Luts'k]. URL: <https://www.volynnews.com/news/all/uspishnyy-pryklad-relokatsiyi-maloho-biznesu-iak-u-lutsku-pereselenka-z-mariupolia-rozvyvaye-vyrobnytstvo/> [in Ukrainian].
7. yeROBOTA: MIRACLE KIDS vidnovyly ta rozshyryly vyrobnytstvo odyahu ta vzuttya [eRobota: MIRACLE KIDS has resumed and expanded the production of clothes and shoes]. URL: <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=aa51989f-abce-4729-a5b3-b90cecaa8c6d&title=Robota-MiracleKids> [in Ukrainian].
8. Vnutrishni vymusheni peremishchennya: obsyahu, problemy ta sposoby yikh vyrishennya [Internal forced displacement: volumes, problems and ways to solve them]. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/vnutrishni-vymusheni-peremishchennya-obsyahu-problemy-ta-sposoby-yikh> [in Ukrainian].
9. Pro zatverdzhennya Poryadku nadannya robotodavtsyu kompensatsiyi vytrat na oplatu pratsi za pratsevlashtuvannya vnutrishn'o peremishchenykh osib vnaslidok provedennya boyovykh diy pid chas voyennoho stanu v Ukrayini [On the approval of the Procedure for providing the employer with compensation for labor costs for the employment of internally displaced persons as a result of hostilities during martial law in Ukraine]: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine on March 20, 2022. № 331. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/331-2022-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
10. Pro vvodennya voyennoho stanu v Ukrayini [About the introduction of martial law in Ukraine]: Decree of the President of Ukraine of February 24, 2022. № 64. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/331-2022-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
11. Pro oblik vnutrishn'o peremishchenykh osib [About the registration of internally displaced persons]: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated October 1, 2014. № 509. *Ofitsyyny visnyk Ukrayiny* [Official Gazette of Ukraine]. 2014. № 81. St. 2296. [in Ukrainian].
12. Do 150 000 dol – hranty dlya pidtrymky malykh ta serednih pererobnykh pidpryemstv USAID [Up to 150,000 dollars - grants to support small and medium-sized USAID processing enterprises]. URL: <http://www.chaszmin.com.ua/do-150-000-dol-granty-dlya-pidtrymky-malyh-ta-serednih-pererobnyh-pidpryemstv-usaid/> [in Ukrainian].
13. Pонад 300 postrazhdalych pidpryemstv otrymayut' hranty na vidnovlennya vid nimets'koho Uryadu [More than 300 affected enterprises will receive restoration grants from the German Government]. URL: <https://news.dtk.ua/society/economics/81208-ponad-300-postrazdalix-pidpryemstv-otrimaiut-granti-na-vidnovlennia-vid-nimeckogo-uriadu> [in Ukrainian].